

KENNEMERCOLLEGE HEEMSKERK

Dit is 't, zo doen we het

Een gewilde en een opgelegde verandering. Daarmee heeft het Kennemercollege in de afgelopen jaren van doen. De leerlingen in de bovenbouw van het vmbo leren volgens de uitgangspunten van het Nieuw VMBO, terwijl de leerlingen in de onderbouw onderwijs krijgen volgens het concept van Gepersonaliseerd Leren (GPL). Ze doen in Zweden inspiratie op.

Leerlingen geven geregeld aan, wel extra vakken op een ander niveau te willen volgen. Opleidingsdirecteur Hans Mossel moet vaak nee verkopen. Dat is op een gegeven moment niet meer te organiseren, met zo'n 1000 leerlingen op school. Hij loopt tegen de beperkingen van het klassikale systeem aan.

Mossel: "We realiseerden ons toen, dat de slogan 'de leerling centraal' op zo'n moment niet opgaat. Eigenlijk moeten de leerlingen zich dan maar aanpassen aan de school. Dat wilden we niet. En dus zochten we naar voorbeelden, die laten zien dat het ook anders kan. In Nederland vonden we die niet, in Zweden wel." Wanneer Mossel in 2013 naar Zweden gaat, is hij vooraf sceptisch over het Zweedse model. Maar na twee dagen rondlopen, spreken met docenten en leerlingen, komt het 'wow'-gevoel. "Dit is het, zo moeten we het bij ons doen."

Een impressie: Al vroeg zijn de Zweedse docenten op school aanwezig. Ze zitten in de lerarenkamer voor de dagstart. Ze spreken de dag door, informeren elkaar over leerlingen die bijvoorbeeld ziek zijn of medicijnen gebruiken. Dan komen de leerlingen binnen. En wie denkt dat ze vervolgens naar hun klaslokaal lopen om daar les te krijgen van een van de docenten, vergist zich. Er is eerst tijd ingepland voor de individuele coaching tussen leerling en coach en daarna begint de dagstart met de coach en de andere leerlingen van de groep hebben instructie van een docent, werken op het leerplein aan hun werkdoelen of werken aan een vaardigheid, die daarop kan volgen. Alle leerlingen zitten door elkaar heen en volgen onderwijs op verschillende niveaus. Zo kan een VMBO kaderleerling vakken op TL-niveau volgen.

06

Elke leerling heeft zijn eigen leerdoelen, waarover hij elke week met zijn coach spreekt. Gooit de leerling er met de pet naar, waardoor hij zijn leerdoelen niet haalt, dan volgt er een 'goed' gesprek met je coach en misschien extra huiswerk, omdat de doelen gehaald moeten worden. Het gevolg is dat de leerlingen zich uiteindelijk veel verantwoordelijker gaan voelen voor hun eigen leerproces. In de kern is dit Gepersonaliseerd Leren.

Scepsis troef

Terug op het Kennemercollege deelt Mossel zijn enthousiasme met de collega's. Die zijn niet direct overtuigd: 'Hans, dat kunnen onze leerlingen niet joh, dat is Zweden, onze situatie is anders.' De enthousiaste directie steekt daarop de koppen bij elkaar en besluit geld vrij te maken voor reizen naar Zweden. Niet alle, maar een redelijk aantal docenten, ook de meest kritische en teamleiders reizen naar Zweden. Ze komen bijna allemaal met het 'wow'-gevoel terug. Die reisesjes dragen in hoge mate bij aan een goed draagvlak voor de verandering.

Het gedeelde enthousiasme leidt tot nieuwe schoolplannen voor PRO, Beroepsgericht en mavo. Daarnaast start een pilot met Gepersonaliseerd Leren (GPL) en ontwikkelt Ked Nederland een portal. Die is nodig om de leerdoelen in op te nemen en op verschillende niveaus, leerstijlen en tempo te kunnen leren. De pilot wordt een succes en daarmee is de invoering van GPL een feit.

07

Inmiddels is op de onderbouw van het vmbo het GPL ingevoerd en werken de leerlingen daar met coaching, dagstart en dagsluit, leerdoelen, een iPad en leerportal. Vanaf volgend schooljaar gebeurt dit ook in de bovenbouw. Mossel staat vooral te kijken van de veranderingen die hij bij leerlingen ziet. Hoe ze spreken over GPL, de antwoorden die ze geven op vragen, zo natural en to the point. Als voorbeeld noemt hij een bezoek van een delegatie van het ministerie van OCW. Een drietal ambtenaren van de directie Voortgezet Onderwijs, maar dan met het vwo als aandachtsgebied. "Toen wij als leiding met ze spraken, was er een sceptische houding en er waren veel kritische vragen. Na ons gesprek nam ik ze mee naar beneden om ze zelf te laten ervaren hoe wij persoonlijk leren hebben vorm gegeven in onze school en natuurlijk ook om met de leerlingen te spreken. Ik ben even gebleven, maar zag al gauw dat het goed verliep en ben vertrokken." Toen ambtenaren bij mij terugkwamen, zei de meeste kritische dat ze veel aarzelingen had, maar nu helemaal om was. Hoe uw leerlingen spreken over hun leren, daar kunnen mijn vwo'ers nog een voorbeeld aan nemen."

Meer betekenen

Naast GPL dient zich tegelijkertijd Nieuw VMBO aan. Gerard van Diepen beroepsgerichte docent Techniek (PIE) legt uit hoe ze dat hebben opgepakt.

"Wij bezochten met onze teamleider pilotscholen die Nieuw VMBO hebben ingevoerd. Verder zijn we aan de slag gegaan met de beroepsgerichte keuzevakken, want daarmee kun je meer betekenen voor de leerlingen. Ik heb het gevoel dat leerlingen daardoor gemotiveerder zijn. Ze doen examens in het derde jaar, dat is echt een verandering. Dat examen is breder geworden. De verdieping komt wat meer in de beroepsgerichte keuzevakken tot stand." De teamleiders van Economie & Ondernemen en Zorg & Welzijn bevestigen dit. "De nieuwe profielen zijn breder en inhoudelijk magender geworden. In de beroepsgerichte keuzevakken kunnen docenten aan hun eigen vak toekomen en daar liggen de mogelijkheden om te verdiepen, of om leerlingen de mogelijkheid te bieden om kennis te maken met een ander profiel, via de beroepsgerichte keuzevakken." Het naar voren halen van het examen beschouwen ze ook als een verandering. "Het betekent toch dat er meer druk komt te staan op het behalen van het examen in één jaar. Wat we nu zien is dat we in dat derde jaar meer herkansen en dit betekent voor ons veel examineren."

Over het veranderproces naar Nieuw Vmbo zijn de teamleiders tevreden. Vooral omdat de leerlingen zelf kunnen kiezen en daardoor gemotiveerder worden. Als leidinggevend hebben ze de verandering zoveel mogelijk gefaciliteerd, ondersteund en alleen op hoofdlijnen knopen doorgehakt. Vaak aan het einde van een proces. Zo heeft in beide teams eerst overleg plaatsgevonden over de beroepsgerichte keuzevakken die ze kunnen en willen aanbieden. Hebben leerlingen zich kunnen uitspreken over de keuzevakken die zij leuk vinden en hebben ze pas daarna als teamleiders knopen doorgehakt, waarbij ze goed hebben gekeken of de beroepsgerichte keuzevakken ook echt inhoudelijk iets voorstellen. Nu, twee maanden na de invoering, lijken leerlingen inderdaad gemotiveerder te zijn. Ook lijkt het werktempo van leerlingen toe te nemen. Inmiddels is er al een beeld van de meest populaire keuzevakken: geüniformeerde beroepen, sport & bewegen en haarverzorging.

Feiten en cijfers

Het Kennemercollege in Heemskerk telt zo'n 2000 leerlingen, verdeeld over praktijkonderwijs (PRO), Beroepsgericht (basis en kader) en mavo. Daarnaast biedt de school nog havo, vwo en gymnasium op een verder gelegen tweede locatie aan. Het onderwijs voor PRO, Beroepsgericht en mavo wordt aangeboden in drie afzonderlijke gebouwen die dicht bij elkaar liggen, waardoor bij elkaar binnenlopen niet zo moeilijk is. Deze constructie leidt ertoe dat mavo-leerlingen een beroepsgericht vak op het vmbo kunnen doen, of vmbo-leerlingen een theoretisch vak kunnen volgen op de mavo. Financieel wordt dit vereffend tussen de verschillende onderwijstypes.

De leerlingen over gepersonaliseerd leren

"Onze school is erg motiverend, een keer een onvoldoende halen is geen punt." Verder kunnen we op het werkplein zelf werken en ons huiswerk doen, waardoor we vrijwel zonder huiswerk naar huis gaan en daar de tijd voor onszelf hebben. Elke dag beginnen we met de dagstart, werken we met werkdoelen en leerdoelen. Tijdens de dagstart bepaal je wat je die dag gaat doen." De werk- en leerdoelen worden in de planning in de iPad opgenomen. Deze doelen vormen tezamen de stof die leerlingen moeten kennen. Als de doelen zijn gehaald, houden ze een presentatie en tekent de docent het af. Daarna gaan ze door naar hun volgende doel. Bij het zelfstandig werken op de werkpleinen zijn docenten aanwezig, die de leerlingen begeleiden bij het werken aan hun doelen en beschikbaar zijn voor hulpvragen. Kiest een leerling ervoor om een spelletje te spelen op de iPad in plaats van leren dan is dat niet slim want het betekent extra huiswerk.

